ВІСНИК науки та освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE) №1(43) 2026
Bulletin of Science and Education

УДК 327(477:560):930.1

https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-3211-3222

Кліш Андрій Богданович доктор історичних наук, професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук. Тернопільський національний педагогічний університет, Тернопіль, https://orcid.org/0000-0001-6074-6064

Прийдун Степан Васильович кандидат історичних наук,доцент кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, https://orcid.org/0000-0003-1047-312X

УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКІ ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ В СУЧАСНОМУ ІСТОРІОГРАФІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз сучасного історіографічного дискурсу, присвяченого політичним відносинам між Україною та Турецькою Республікою в період від здобуття Україною незалежності до етапу повномасштабної російської агресії. Метою дослідження є виявлення ключових наукових підходів, концептуальних моделей і домінантних наративів у трактуванні еволюції двостороннього політичного діалогу. Методологічну основу роботи становлять принципи історизму, системності та наукової об'єктивності, а також методи історіографічного аналізу, проблемно-хронологічний і порівняльний підходи.

У статті проаналізовано праці українських та зарубіжних дослідників, у яких простежується трансформація наукових оцінок українсько-турецьких відносин – від оптимістичного дискурсу «стратегічного партнерства» 1990-х – початку 2010-х років до критично осмислених концепцій «балансування», «ситуативного союзу» та військово-політичного альянсу в умовах російсько-української війни. Особливу увагу приділено проблематиці безпеки Чорноморського регіону, впливу «російського фактора», ролі особистісної дипломатії лідерів держав, інституційних механізмів співпраці та військово-технічного партнерства як драйвера політичного зближення.

Наукова новизна статті полягає у систематизації сучасних історіографічних підходів із урахуванням зламів 2014 та 2022 років, що спричинили переосмислення ролі Туреччини у зовнішній політиці України – від регіонального партнера до ключового суб'єкта безпекової та посеред-

ницької дипломатії. У висновках обґрунтовано, що сучасна історіографія дедалі частіше розглядає українсько-турецькі політичні відносини як стратегічно важливий елемент регіональної та європейської безпеки, осмислення якого потребує міждисциплінарного та порівняльного підходів.

Ключові слова: Україна, Туреччина, українсько-турецькі відносини, історіографія, зовнішня політика, міжнародні відносини, стратегічне партнерство, політичні зв'язки.

Klish Andriy Doctor of historical sciences, Professor of the Department of History of Ukraine, Archeology and Special Branches of Historical Science, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, https://orcid.org/0000-0001-6074-6064

Pryidun Stepan PhD in History, Associate Professor of the Department of World History and Religious Studies, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, https://orcid.org/0000-0003-1047-312X

UKRAINIAN–TURKISH POLITICAL RELATIONS IN CONTEMPORARY HISTORIOGRAPHICAL DISCOURSE

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the contemporary historiographical discourse devoted to political relations between Ukraine and the Republic of Turkey from Ukraine's independence to the period of Russia's full-scale aggression. The aim of the study is to identify the key scholarly approaches, conceptual models, and dominant narratives used to interpret the evolution of bilateral political dialogue. The methodological framework is based on the principles of historicism, systemic analysis, and scholarly objectivity, as well as methods of historiographical analysis, problem-chronological, and comparative approaches.

The article examines works by Ukrainian and foreign scholars that reflect the transformation of academic assessments of Ukrainian–Turkish relations–from the optimistic discourse of "strategic partnership" in the 1990s and early 2010s to critically reassessed concepts of "balancing," "situational alliance," and a military-political alliance in the context of the Russo-Ukrainian war. Particular attention is paid to Black Sea regional security issues, the impact of the "Russian factor," the role of leaders' personal diplomacy, institutional mechanisms of cooperation, and military-technical partnership as a key driver of political rapprochement.

The scientific novelty of the article lies in the systematization of contemporary historiographical approaches with consideration of the critical

turning points of 2014 and 2022, which led to a reassessment of Turkey's role in Ukraine's foreign policy–from a regional partner to a key actor in security and mediation diplomacy. The conclusions substantiate that contemporary historiography increasingly views Ukrainian–Turkish political relations as a strategically important element of regional and European security, the study of which requires interdisciplinary and comparative approaches.

Keywords: Ukraine, Turkey, Ukrainian–Turkish relations, historiography, foreign policy, international relations, strategic partnership, political relations.

Постановка проблеми. Українсько-турецькі політичні відносини посідають особливе місце у системі міжнародних зв'язків України, зважаючи на стратегічне значення Чорноморського регіону, перетин безпекових, геоекономічних та цивілізаційних інтересів, а також зростаючу роль Турецької Республіки як регіонального та глобального актора. Від моменту проголошення незалежності України політичний діалог між Києвом та Анкарою пройшов складний шлях еволюції – від налагодження дипломатичних контактів і формування договірно-правової бази до інституалізованого стратегічного партнерства, яке зазнало суттєвої трансформації в умовах російської агресії.

Актуальність звернення до історіографічного аналізу політичного виміру українсько-турецьких відносин зумовлена не лише необхідністю систематизації наукового доробку, але й потребою осмислення змін у підходах дослідників під впливом геополітичних зламів 2014 та 2022 років. Саме ці події стали каталізаторами переосмислення ролі Туреччини у зовнішній політиці України – від важливого регіонального партнера до одного з ключових суб'єктів безпекової та дипломатичної взаємодії.

Метою статті є аналіз сучасного історіографічного дискурсу, присвяченого політичним аспектам українсько-турецьких відносин, з виявленням основних наукових підходів, концептуальних моделей та еволюції оцінок двостороннього партнерства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вагомий внесок у системний аналіз політичного діалогу «довоєнного» періоду зробила сходознавиця Н. Мхитарян [8], яка у своїй праці розглянула еволюцію двосторонніх відносин крізь призму інтеграції України у євроатлантичні структури. Дослідниця акцентує увагу на послідовній позиції Анкари щодо підтримки територіальної цілісності України та її євроатлантичних прагнень, зокрема в контексті політики «відчинених дверей» НАТО.

Дослідниця фіксує стан відносин, коли Туреччина сприймалася не лише як регіональний сусід, а як стратегічний партнер, здатний сприяти зміцненню позицій Києва на міжнародній арені через механізми ОЧЕС та

спільні безпекові ініціативи. Особливістю підходу авторки є розширення географічних меж партнерства: українсько-турецька взаємодія розглядається не лише в локальному контексті Чорного моря, а як частина ширшої системи безпеки Чорноморсько-Каспійсько-Близькосхідного ареалу.

Н. Мхитарян однією з перших в українській історіографії виокремила перспективність політичної координації дій двох держав на ринках третіх країн (зокрема, Іраку та Центральної Азії).

Окреме місце в історіографії посідають праці дипломатів-практиків, які не лише аналізують, а й безпосередньо формують порядок денний двосторонніх відносин. У статті С. Корсунського [5] здійснено концептуалізацію українсько-турецького співробітництва як «партнерства майбутнього». Автор, перебуваючи на посаді Посла України в Туреччині, обґрунтовує тезу про те, що стратегічне зближення Києва та Анкари є не ситуативним вибором, а історичною закономірністю, зумовленою спільністю геополітичних інтересів у Чорноморському регіоні. С. Корсунський доводить, що міцний політичний альянс неможливий без глибокої економічної та гуманітарної інтеграції. В історіографічному вимірі ця праця фіксує момент найвищого піднесення оптимізму у двосторонніх відносинах (період створення Стратегічної ради високого рівня), коли політичний діалог характеризувався максимальною довірою та відсутністю гострих проблемних питань. Стаття слугує маркером епохи, коли військово-технічне співробітництво розглядалося ще як перспективний, а не критично необхідний елемент виживання, а акцент робився на м'якій силі та дипломатії.

Окремий пласт в історіографії становлять колективні аналітичні праці провідних «мозкових центрів», які здійснювали науковий супровід політичного зближення двох держав на початку 2010-х років. Яскравим прикладом є збірка матеріалів Центру Разумкова та Центру міжнародних та європейських досліджень Університету Кадір Хас «Зміцнення безпеки в Чорноморському регіоні і перспективи турецько-українського співробітництва» [3]. У цій праці політичні відносини концептуалізуються не через двосторонній формат, а через призму регіональної відповідальності. Експертне середовище того часу обґрунтовувало тезу, що саме політичний тандем Києва та Анкари є єдиним дієвим механізмом стабілізації Чорноморського регіону, який, згідно з наведеними у збірці даними Глобального індексу миролюбності, залишався однією з найнебезпечніших зон планети. Аналітики вже у 2011 році ідентифікували Російську Федерацію як дестабілізуючий фактор (147-ме місце в рейтингу миролюбності), вказуючи на загрозу мілітаризації регіону та наявність «заморожених конфліктів». Таким чином, праця фіксує момент, коли в науково-експертному дискурсі

почала формуватися доктрина об'єднання політичних зусиль України та Туреччини для протидії спільним, хоч на той час ще не повною мірою усвідомленим на вищому державному рівні, екзистенційним загрозам.

Вагомим внеском у історіографії є збірник наукових праць Одеського філіалу Національного інституту стратегічних досліджень, де група авторів (О.Волович, М. Воротнюк, Є. Габер) здійснила системний аналіз українсько-турецьких відносин крізь призму геополітичної конкуренції глобальних гравців [13]. Наукова новизна цих досліджень полягає у спробі вписати двостороннє партнерство у широкий контекст американсько-російського суперництва в Чорноморсько-Каспійському регіоні. Ця праця фіксує перехід від суто білатерального аналізу до розуміння того, що політичний діалог Києва та Анкари значною мірою залежить від складних зовнішніх балансів сил, де Туреччина перебуває в процесі пошуку «нової ідентичності» між Заходом і Сходом, а Україна намагається знайти своє місце в цій змінній архітектурі безпеки. Особливої уваги заслуговують дослідження М. Воротнюк у цьому збірнику, присвячені перспективам військово-технічного співробітництва та порівняльному аналізу євро-інтеграційних стратегій. Дослідниця фактично передбачила ключові тренди наступного десятиліття, визначивши сферу ВПК як найбільш перспективний, хоча й політично чутливий драйвер зближення.

Дослідження Р. Демчишака [2] присвячене аналізу трансформації зовнішньополітичного курсу Туреччини крізь призму посилення авторитарних тенденцій та «неоосманізму» президента Р.Т. Ердогана. Автор розглядає українсько-турецькі відносини не як сталу константу, а як динамічний процес, що піддається постійній корекції залежно від зміни геополітичних пріоритетів турецького лідера. Праця фіксує перехід до моделі «особистісної дипломатії», де персональні контакти між главами держав (на той час П. Порошенком та Р.Т. Ердоганом) починають відігравати вирішальну роль у формуванні порядку денного, часто випереджаючи інституційні механізми співпраці. Дослідник обґрунтовує тезу про те, що турецька підтримка суверенітету України має чіткі межі, окреслені прагматичними інтересами в енергетичній та безпековій сферах, де Росія виступає ситуативним партнером. Р. Демчишак доходить висновку, що політичні відносини Києва та Анкари у досліджуваний період набули характеру «ситуативного союзу», який, попри високу інтенсивність декларативної підтримки, залишається вразливим до зовнішніх геополітичних коливань та вимагає від української дипломатії постійної гнучкості для утримання балансу інтересів.

Дослідження Н. Крук [6] присвячене аналізу українсько-турецького стратегічного партнерства в контексті трансформації безпекового

середовища Чорноморського регіону. Авторка розглядає політичну взаємодію двох країн як ключовий стабілізуючий фактор у регіоні, де вже на той час спостерігалося зростання конфліктогенності. Цінність цієї праці полягає у спробі осмислити геополітичний потенціал тандему «Київ–Анкара» як самостійного центру сили, здатного формувати порядок денний регіональної безпеки без тотальної залежності від зовнішніх гравців. Дослідниця акцентує увагу на тому, що станом на 2013 рік політичні відносини вийшли на рівень інституційної зрілості (завдяки роботі Стратегічної ради високого рівня), проте їхня ефективність стримувалася різновекторністю зовнішньополітичних орієнтирів. Н.. Крук вказує на те, що для обох держав Чорноморський регіон є зоною життєво важливих інтересів, і саме політична координація дій у цій зоні розглядалася як фундамент довгострокового партнерства. В історичній ретроспективі це дослідження сприймається як фінальний акорд «довоєнної» історіографії, яка ще оперувала категоріями м’якої сили та дипломатичного балансування, не передбачаючи масштабу майбутніх воєнних загроз.

У праці Т. Лахманюк [7] здійснено ґрунтовну періодизацію українсько-турецьких політичних взаємин з 1991 по 2014 рік. Цінність роботи полягає у детальному аналізі формування інституційної архітектури партнерства – від підписання Договору про дружбу (1992) до створення Стратегічної ради високого рівня (2011). Авторка фіксує перехід від етапу «пізнання» та налагодження дипломатичних контактів до етапу інституалізації стратегічного партнерства, розглядаючи цей процес як еволюційний рух назустріч, що базувався на відсутності політичних протиріч та спільності інтересів у Чорноморському регіоні. Т. Лахманюк акцентує увагу на тому, що навіть зміни урядів та векторів інтеграції (коливання між ЄС та РФ в Україні) не руйнували конструктивного діалогу з Анкарою. В історіографічному контексті ця стаття слугує своєрідним «підсумком епохи», фіксуючи досягнення «мирного періоду» дипломатії, який створив необхідний запас міцності та довіри для проходження кризових випробувань, пов'язаних з анексією Криму та початком російської агресії.

У праці В. Пашкова [9] розглядається еволюція стратегічного партнерства крізь призму концепції «від символізму до прагматизму». Автор стверджує, що політичний діалог Києва та Анкари довгий час спирався переважно на декларативні заяви про дружбу, проте саме на рубежі 2020-х років відбулося його наповнення реальним безпековим змістом. Дослідник акцентує увагу на ролі ініціативи «Кримська платформа», участь Туреччини в якій стала маркером незмінності політичної позиції Анкари щодо територіальної цілісності України, незважаючи на

тиск з боку Російської Федерації. В. Пашков аналізує спільні проєкти в оборонній сфері (виробництво БПЛА, корветна програма) не просто як комерційні угоди, а як фундамент нової архітектури безпеки в Чорноморському регіоні. Автор фіксує зміну парадигми відносин: якщо раніше економіка (торгівля) розглядалася як база для політики, то в умовах зростання воєнних загроз саме спільні оборонні інтереси та прагматична взаємодія ВПК стали гарантом стійкості політичного альянсу двох держав.

Е. Ахмедова розглядає стратегічне партнерство України та Туреччини не як ізольований двосторонній процес, а як невід'ємну складову архітектури європейської безпеки в рамках ініціативи ЄС «Чорноморська синергія» [1]. Авторка обґрунтовує тезу про те, що після анексії Криму у 2014 році безпека Чорноморського регіону перестала бути локальною проблемою і трансформувалася у питання стабільності всієї Європи. В історіографічному плані це дослідження цінне тим, що фіксує спробу науковців знайти формулу інтеграції українсько-турецького політичного тандему в безпекові механізми Євросоюзу, розглядаючи Анкару як ключовий «міст» між НАТО, ЄС та Чорноморським регіоном. Дослідниця стверджує, що різкі зміни геополітичної ситуації змусили Київ та Анкару перейти від переважно економічної риторики до формування спільного безпекового порядку денного. Е. Ахмедова підкреслює, що стратегічне значення Туреччини для України полягає не лише у її військовому потенціалі, а й у здатності легітимізувати українські безпекові інтереси на майданчиках міжнародних організацій, що дозволяє кваліфікувати політичну співпрацю цього періоду як «дипломатію спільної відповідальності» за регіональну стабільність.

Праця Ю. Седляр [11] присвячена аналізу українсько-турецьких відносин у контексті формування системи регіональної безпеки в Чорноморському басейні (1991–2016 рр.). Наукова новизна дослідження полягає у визначенні ієрархії національних інтересів обох держав, де пріоритетним визнається стримування геополітичної експансії Російської Федерації. Авторка аргументує, що після анексії Криму саме зміцнення співпраці з НАТО та реанімація регіональних безпекових ініціатив (на кшталт BLACKSEAFOR) розглядалися як безальтернативні механізми стабілізації регіону, в яких тандем Україна–Туреччина відіграє ключову роль. Ю. Седляр доводить, що спільність загроз у Чорноморському регіоні змусила обидві держави переглянути свої підходи до партнерства, поступово зміщуючи акценти з економічної кооперації в рамках ОЧЕС на військово-політичну площину. Робота фіксує важливий момент кристалізації в українській політичній науці розуміння того, що без стратегічного союзу з Анкарою відновлення балансу сил у Чорному морі є неможливим.

У праці Є. Солових [12] українсько-турецьке співробітництво розглядається як складна система взаємовпливів політичних амбіцій та економічного прагматизму. Авторка досліджує генезис двосторонніх контактів, наголошуючи на тому, що попри декларативну стратегічність, політичний діалог часто гальмується через розбіжності в економічних пріоритетах та зовнішній тиск. В історіографічному вимірі ця стаття важлива спробою систематизувати стримуючі чинники політичного зближення, серед яких дослідниця виокремлює не лише геополітичні фактори, а й недостатню інституційну ефективність механізмів співпраці. Є. Солових аналізує роль етнічного фактора у зовнішній політиці Анкари, стверджуючи, що захист прав кримських татар слугує для Туреччини важливим інструментом збереження політичного впливу в Криму після його анексії. Робота фіксує розуміння того, що для України цей фактор став додатковим каналом дипломатичної комунікації, який дозволяв утримувати питання деокупації півострова у порядку денному двосторонніх переговорів навіть на тлі поглиблення турецько-російської співпраці.

У дослідженні Г. Саган та В. Шуточкіна [10] здійснено комплексний аналіз трансформації політичного діалогу Києва та Анкари протягом 2014–2024 рр., осмислено еволюцію турецької зовнішньої політики від стриманого нейтралітету початкового етапу російської агресії до активної посередницької місії та «байрактарної дипломатії» часів великої війни. Автори розглядають політичні відносини крізь призму екзистенційних безпекових викликів, акцентуючи увагу на особистісній ролі лідерів держав у вирішенні кризових питань, таких як звільнення командирів оборони «Азовсталі» та функціонування Чорноморської зернової ініціативи. Дослідники уникають однозначних характеристик, натомість аналізують турецьку політику як складний баланс між зобов'язаннями стратегічного партнера України та власними геополітичними інтересами, що включають збереження діалогу з РФ. У статті обґрунтовується теза про те, що саме в період 2022–2024 років відбулася остаточна кристалізація політичного союзу, де Туреччина, попри офіційну риторику «балансування», фактично стала ключовим елементом логістичної та гуманітарної підтримки України, що дозволяє авторам визначити цей етап як період найвищої інтенсивності двосторонньої політичної взаємодії за всю історію незалежності.

У статті В. Шуточкіна [14] обґрунтовується теза про те, що саме у перші місяці 2022 року відбулася остаточна трансформація двосторонніх відносин у повноцінний військово-політичний альянс. Автор розглядає надання летальної зброї (БПЛА) та дипломатичну підтримку Анкари не як ситуативні кроки, а як логічне продовження історичних зв'язків, які в умовах екзистенційної загрози набули форми реального оборонного партнерства.

Дослідник акцентує увагу на тому, що військово-політичний діалог став ключовим елементом системи національної безпеки України, дозволивши нівелювати перевагу супротивника на певних театрах бойових дій. Водночас В. Шуточкін аналізує чинники, що стримували абсолютну політичну синхронізацію дій Києва та Анкари, зокрема економічну залежність Туреччини від РФ, що дозволяє віднести цю роботу до групи досліджень, які сповідують принципи політичного реалізму.

Дослідження В. Кобильника [4] присвячене аналізу політичної стратегії Туреччини крізь призму інструментів публічної дипломатії. Автор розглядає турецьку зовнішню політику не лише як набір геополітичних кроків, а як складну систему комунікацій, спрямовану на формування позитивного іміджу регіонального лідера-миротворця. Наукова новизна праці полягає у спробі деконструювати механізми турецького посередництва (медіації) як форми «нішевої дипломатії», яка дозволяє Анкарі зберігати суб'єктність у діалозі як з Києвом, так і з Москвою. Дослідник аргументує, що політична вага Туреччини для України визначається не лише військовою допомогою, а й її здатністю забезпечувати комунікаційні канали в умовах дипломатичного вакууму. В. Кобильник інтерпретує одночасну підтримку територіальної цілісності України та відмову від приєднання до антиросійських санкцій не як ознаку політичної невизначеності, а як прагматичну стратегію збереження статусу ключового переговірника. В історіографічному контексті це дослідження фіксує відхід від емоційних оцінок турецької позиції («друг» чи «чужий») до раціонального розуміння того, що саме ця амбівалентність дозволяє Туреччині виконувати унікальні політичні функції (зернова угода, обмін полоненими), які недоступні іншим партнерам України.

Висновки. Аналіз сучасної історіографії українсько-турецьких політичних відносин дає підстави стверджувати, що науковий дискурс еволюціонував від переважно описового та декларативного осмислення двостороннього діалогу до комплексного, міждисциплінарного аналізу, в якому політична взаємодія розглядається крізь призму безпеки, геополітики та регіональної відповідальності. У працях періоду 1990-х – початку 2010-х років домінував оптимістичний наратив поступального зближення, заснований на відсутності прямих політичних конфліктів та спільності інтересів у Чорноморському регіоні.

Після 2014 року в історіографії фіксується чіткий зсув акцентів: політичні відносини України та Туреччини дедалі частіше інтерпретуються в контексті протидії російській агресії, балансу сил та обмежень стратегічного партнерства. Дослідники відходять від ідеалізованих уявлень про союзництво, наголошуючи на амбівалентності турецької зовнішньої

політики, яка поєднує підтримку суверенітету України з прагматичним збереженням діалогу з Російською Федерацією. У цьому контексті формується концепція «балансування» та «ситуативного союзу», що стала однією з ключових у науковому осмисленні двосторонніх відносин.

Повномасштабне вторгнення РФ у 2022 році спричинило новий етап історіографічної рефлексії, в межах якого політичні відносини України і Туреччини дедалі частіше кваліфікуються як військово-політичний альянс із високим рівнем інтенсивності та прагматизму. У новітніх дослідженнях фіксується зростання ролі військово-технічного співробітництва, посередницьких функцій Анкари та особистісної дипломатії лідерів держав, що трансформувало політичний діалог із декларативного у функціонально значущий для національної стійкості України.

Загалом сучасна історіографія засвідчує поступовий перехід від сприйняття українсько-турецьких політичних відносин як допоміжного елементу зовнішньої політики до їх розуміння як одного з ключових чинників регіональної та європейської безпеки. Це відкриває перспективи для подальших досліджень, зокрема порівняльного аналізу турецької та західної історіографії, а також глибшого вивчення інституційної стійкості політичного партнерства в умовах тривалої війни та трансформації міжнародного порядку.

Література

1. Akhmedova E. The importance of the Black Sea security cooperation between The Republic of Turkey and Ukraine and the European union Black Sea synergy security system. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. редкол.), Л. І. Кормич (голов. ред.), І. М. Милосердна (відп. ред.) [та ін.] ; НУ «ОЮА», Південноукр. центр гендер. проблем. Одеса : Фенікс, 2019. Вип. 64. С. 168–179.

2. Демчишак Р. Б. Корекція українсько-турецьких відносин у контексті зовнішньополітичного курсу президента Туреччини Реджепа Ердогана. Політикус : наук. журнал. 2019. № 1. С. 82–87.

3. Зміцнення безпеки в Чорноморському регіоні і перспективи турецько-українського співробітництва. К.: Центр Разумкова, 2011. 92 с.

4. Кобильник В. Політична стратегія Туреччини у контексті російсько-української війни: зовнішньополітичний вектор і його значення для України. Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16-17 травня 2025 року) / За ред. Л.А. Вовчук. Миколаїв–Одеса–Кам'янець-Подільський, 2025. С. 75–77.

5. Корсунський С. В. Українсько-турецькі відносини: минуле, сьогодення, завтра... Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2011. Вип. 17. С. 24–31.

6. Крук Н. І. Українсько-турецькі відносини в зовнішньополітичній стратегії України та Туреччини. Актуальні проблеми політики. 2013. Вип. 50. С. 103–110.

7. Лахманюк Т. Становлення і розвиток системи політичних міждержавних відносин України та Турецької республіки (1991–2014 рр.). Наукові записки

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія. 2019. Вип. 1. С. 181–189.

8. Мхитарян Н. І. Українсько-турецькі відносини (сучасний етап). Східний світ. 2011. № 1. С. 74-77.

9. Пашков В.О. Стратегічне партнерство України та Туреччини на сучасному етапі: від символізму до прагматичної співпраці. Україна в умовах трансформації міжнародної системи безпеки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 9 травня 2022 р.) / Упорядники: Мальський М.З., Лещенко Л.В., Кучик О.С., Вовк Р.В. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. С. 89-90.

10. Саган Г., Шуточкін В. Трансформації політичних відносин між Україною та Турецькою Республікою (2014–2024). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2024. Т.3. Вип.73. С.12–20. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-2

11. Седляр Ю. О. Українсько-турецькі відносини у контексті підтримкибезпеки у Чорноморському регіоні (1991–2016 рр.). Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Історичні науки. 2017. № 2. С. 24–29.

12. Солових Є. М. Україна-Туреччина: політико-економічні аспекти взаємовідносин і перспективи розвитку. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. Вип. 8. С. 80–87. https://doi.org/10.26565/2310-9513-2018-8-08

13. Туреччина у сучасному світі: пошук нової ідентичності: зб. ст. та аналіт. матеріалів / О. Волович, М. Воротнюк, Є. Габер ; Нац. ін-т стратег. дослідж., Регіон. філ. у м. Одесі. О.: Фенікс, 2011. 407 с.

14. Шуточкін В. Військово-політична співпраця України та Туреччини як складова протидії збройної агресії путінської росії. Грінченко – Сетон: міжнародний журнал молодих науковців, 2022. No 4. С. 66–67.

References

1. Akhmedova E. The importance of the Black Sea security cooperation between the Republic of Turkey and Ukraine and the European Union Black Sea Synergy security system // Aktualni problemy polityky. Odesa : Feniks, 2019. Iss. 64. P. 168–179. [in English]

2. Demchyshak R. B. Korektsiia ukrainsko-turetskykh vidnosyn u konteksti zovnishnopolitychnoho kursu prezydenta Turechchyny Redzhepa Erdohana [Adjustment of Ukrainian-Turkish relations in the context of the foreign policy course of the President of Turkey Recep Tayyip Erdoğan] // Politykus. 2019. No. 1. P. 82–87. [in Ukrainian]

3. Zmitsnennia bezpeky v Chornomorskomu rehioni i perspektyvy turetsko-ukrainskoho spivrobitnytstva [Strengthening security in the Black Sea region and prospects for Turkish-Ukrainian cooperation]. Kyiv : Tsentr Razumkova, 2011. 92 p. [in Ukrainian]

4. Kobylnyk V. Politychna stratehiia Turechchyny u konteksti rosiisko-ukrainskoi viiny: zovnishnopolitychnyi vektor i yoho znachennia dlia Ukrainy [Turkey's political strategy in the context of the Russian-Ukrainian war: foreign policy vector and its significance for Ukraine] // Ukrainsko-turetski vidnosyny kriz stolittia: istoriia, dyplomatiia, ekonomika, kultura. Proceedings of the International Scientific Conference (Kamianets-Podilskyi, May 16–17, 2025). Mykolaiv – Odesa – Kamianets-Podilskyi, 2025. P. 75–77. [in Ukrainian]

5. Korsunskyi S. V. Ukrainsko-turetski vidnosyny: mynule, sohodennia, zavtra… [Ukrainian-Turkish relations: past, present, future…] // Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy. 2011. Iss. 17. P. 24–31. [in Ukrainian]

6. Kruk N. I. Ukrainsko-turetski vidnosyny v zovnishnopolitychnii stratehii Ukrainy ta Turechchyny [Ukrainian-Turkish relations in the foreign policy strategy of Ukraine and Turkey] // Aktualni problemy polityky. 2013. Iss. 50. P. 103–110. [in Ukrainian]

7. Lakhmaniuk T. Stanovlennia i rozvytok systemy politychnykh mizhderzhavnykh vidnosyn Ukrainy ta Turetskoi Respubliky (1991–2014 rr.) [Formation and development of the system of political interstate relations between Ukraine and the Republic of Turkey (1991–2014)] // Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriia: Istoriia. 2019. Iss. 1. P. 181–189. [in Ukrainian]

8. Mkhytarian N. I. Ukrainsko-turetski vidnosyny (suchasnyi etap) [Ukrainian-Turkish relations (the contemporary stage)] // Skhidnyi svit. 2011. No. 1. P. 74–77. [in Ukrainian]

9. Pashkov V. O. Stratehichne partnerstvo Ukrainy ta Turechchyny na suchasnomu etapi: vid symvolizmu do prahmatychnoi spivpratsi [Strategic partnership between Ukraine and Turkey at the present stage: from symbolism to pragmatic cooperation] // Ukraina v umovakh transformatsii mizhnarodnoi systemy bezpeky. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Lviv, May 9, 2022). Lviv : Ivan Franko LNU, 2022. P. 89–90. [in Ukrainian]

10. Sahan H., Shutotkin V. Transformatsii politychnykh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta Turetskoiu Respublikoiu (2014–2024) [Transformations of political relations between Ukraine and the Republic of Turkey (2014–2024)] // Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. 2024. Vol. 3. Iss. 73. P. 12–20. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-2. [in Ukrainian]

11. Sedliar Yu. O. Ukrainsko-turetski vidnosyny u konteksti pidtrymky bezpeky u Chornomorskomu rehioni (1991–2016 rr.) [Ukrainian-Turkish relations in the context of security support in the Black Sea region (1991–2016)] // Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Istorychni nauky. 2017. No. 2. P. 24–29. [in Ukrainian]

12. Solovykh Ye. M. Ukraina–Turechchyna: polityko-ekonomichni aspekty vzaiemovidnosyn i perspektyvy rozvytku [Ukraine–Turkey: political and economic aspects of relations and development prospects] // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriia: Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm. 2018. Iss. 8. P. 80–87. DOI: https://doi.org/10.26565/2310-9513-2018-8-08. [in Ukrainian]

13. Volovych O., Vorotniuk M., Haber Ye. Turechchyna u suchasnomu sviti: poshuk novoi identychnosti [Turkey in the modern world: the search for a new identity]. Odesa : Feniks, 2011. 407 p. [in Ukrainian]

14. Shutotkin V. Viiskovo-politychna spivpratsia Ukrainy ta Turechchyny yak skladova protydii zbroinii ahresii putinskoi Rosii [Military-political cooperation between Ukraine and Turkey as a component of countering the armed aggression of Putin's Russia] // Hrinchenko–Seton: mizhnarodnyi zhurnal molodykh naukovtsiv. 2022. No. 4. P. 66–67. [in Ukrainian]